

استان در مواجهه با حوادث شایع انجام پذیرفت.

روش‌ها: تحقیق حاضر از نظر هدف، کاربردی و از لحاظ درجه کنترل، میدانی و از لحاظ نحوه گردآوری داده‌ها از نوع پیمایشی و روش تحقیق توصیفی بود. جامعه آماری این تحقیق، شامل جوانان استان ایلام بود که تمام افراد ۱۵ تا ۲۹ ساله را در برمی‌گرفت ($N=209893$) که از این تعداد ۳۶۰ نفر به عنوان نمونه آماری به شیوه نمونه‌گیری طبقه‌ای از شهرستان‌های مختلف این استان عملاً در این تحقیق شرکت کردند. ابزار اصلی تحقیق، پرسشنامه محقق ساخته‌ای بود که روایی آن از نظر صاحب‌نظران و پایایی آن با برآورد ضریب آلفای کربناخ ۰/۸۰ مورد تأیید قرار گرفت.

یافته‌ها و نتایج: انجام برنامه‌ها و خدمات جمعیت هلال احمر استان موجبات بهبود نگرش پاسخگویان نسبت به حوادث شایع در سطح استان را در بر نداشته است. لذا به نظر می‌رسد در این برنامه‌ها باید بازنگری صورت پذیرد. ارائه راهکارهای عملی، تأثیر مثبت بر بهبود نگرش پاسخگویان داشته است.

کلمات کلیدی: نگرش، کارکردهای آموزشی، حوادث شایع استان ایلام.

بررسی نگرش مردم استان ایلام نسبت به موضوعات مربوط به حوادث شایع در استان^۱

حامد چهارسوقی امین* همایون نوری** شهناز شیری*** سمیه الیاسی****

*نویسنده مسئول: دانشگاه آزاد اسلامی، واحد ایلام، گروه ترویج و آموزش کشاورزی، ایلام، ایران

Email: h_chaharsoughi@yahoo.com

**رئیس اداره برنامه و بودجه جمعیت هلال احمر استان ایلام و مدرس دانشگاه

***دانشگاه آزاد اسلامی، واحد ایلام، باشگاه پژوهشگران جوان، ایلام، ایران

****دانشگاه آزاد اسلامی، واحد ایلام، باشگاه پژوهشگران جوان، ایلام، ایران

وصول مقاله: ۸۹/۳/۲۳ پذیرش مقاله: ۸۹/۵/۲۰

چکیده

مقدمه: استان ایلام از جمله استان‌های حادثه‌خیز کشور محسوب می‌شود. از این‌رو تحقیق حاضر با هدف بررسی نگرش مردم این

^۱ - این مقاله حاصل طرح پژوهشی به حمایت مالی و اعتباری جمعیت هلال احمر استان ایلام است.

مقدمه

بلایای طبیعی از بدو خلقت همراه انسان بوده و گاهی نیز انسان را مقهور خود ساخته است. پیشرفت علم و فناوری باعث کاهش قابل ملاحظه آسیب‌ها و تلفات گردیده است. در این میان، شایع‌ترین بلایا عبارتند از: زلزله، سیل، آتش‌سوزی، بهمن، طوفان، رعد و برق و بیماری‌های واگیر. با وجود پیشرفت علم و فناوری، انسان هنوز در مقابل عوارض سوانح و بلایای ناشی از دگرگونی‌های طبیعت مانند: سیل، زلزله، طوفان و همچنین بلایای ناشی از ابزار دست ساخت خود، مانند جنگ‌ها، انفجارات تصادفات آسیب‌پذیر است (۱).

از مهمترین نیازهای مربوط به حوادث و سوانح می‌توان به آموزش قبل و بعد از وقوع حوادث مانند آموزش نحوه برخورد با مصدومین و تریاژ^۱، کمک‌های اولیه، بهداشت روانی، تأمین تجهیزات امداد رسانی و هماهنگی لازم درون و بیرون بخشی در امداد رسانی و درخواست حمایت بیشتر از طرف مسئولین ذیربط اشاره کرد.

استان ایلام یکی از استان‌های حادثه‌خیز کشور است. از مهمترین حوادث شایع در این استان، می‌توان به حوادث جاده‌ای، آب‌گرفتگی معابر، زلزله و سیل اشاره کرد. در بین این موارد، تصادفات جاده‌ای در اولویت بالاتری قرار دارد و هر سال تعدادی از ساکنان این

استان به علت این مسئله، جان خود را از دست می‌دهند.

همچنین در استان ایلام، تردد زائرین عتبات عالیات و تانکرهای سوخت عراقی، وضعیت ترافیکی راه‌ها را نامناسب کرده است. در مورد زلزله نیز باید یادآور شد که این حادثه در استان ایلام، دارای فراوانی زیادی است؛ اما شدت این زلزله‌ها نسبتاً پایین است.

در رابطه با موضوع سنجش نگرش در خصوص حوادث، مطالعات و بررسی‌های پراکنده‌ای در گوشه و کنار کشور انجام شده است که از آن میان می‌توان به مطالعه روش‌شناسی (۲)، خاتمی و ضیایی (۳)، کاظمی و همکاران (۴)، نیازی و ایمانی (۵) و شاکر (۶) اشاره کرد. هدف کلی این پژوهش بررسی نگرش مردم استان ایلام نسبت به حوادث شایع در این استان بود.

روش‌ها

با توجه به اینکه هدف تحقیق حاضر بررسی نگرش مردم استان ایلام نسبت به حوادث شایع استان است؛ لذا نوع تحقیق کاربردی و روش آن توصیفی می‌باشد.

متغیر اصلی مورد مطالعه، نوع نگرش مردم نسبت به حوادث شایع در استان ایلام است. همچنین برخی از متغیرهای مستقل

پرسشنامه نیز از نرم افزار آماری SPSS15 استفاده شد.

یافته‌ها

بر اساس جدول شماره ۱ میانگین سنی نمونه مورد مطالعه ۲۳ سال و انحراف معیار سن آنها ۴/۱ بود. جوانترین پاسخگو با ۱۵ سال سن، کمینه توزیع و مسن‌ترین پاسخگو با ۲۹ سال سن، بیشینه توزیع سنی را در بین پاسخگویان تشکیل می‌دادند.

جدول شماره ۱- توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب سن (سال)

طبقات سنی (سال)	فراوانی	درصد نسبی	درصد تجمعی
۱۵-۱۹	۲۷	۷/۵	۷/۵
۲۰-۲۴	۲۱۳	۵۹	۶۶/۵
۲۵-۲۷	۷۵	۲۰/۸	۸۷/۳
۲۸-۲۹	۴۶	۱۲/۷	۱۰۰
جمع	۳۶۱	۱۰۰	-

توزیع فراوانی پاسخگویان از نظر جنسیت به نحوی بود که از مجموع ۳۶۱ نفر پاسخگو، ۲۰۴ نفر (۵۶/۵٪) مرد و ۱۵۷ نفر (۴۳/۵٪) زن بودند. توزیع فراوانی پاسخگویان از نظر تأهل نشان داد که از مجموع ۳۶۱ نفر پاسخگو، ۲۷۲ نفر (۷۵/۳٪) مجرد و ۸۸ نفر (۲۴/۶٪) متأهل هستند.

تحقیق، سن، جنس، سواد، وضعیت اقتصادی، وضعیت شغلی، محل سکونت، وضعیت تأهل و وضعیت آموزشی است.

جامعه آماری مورد مطالعه شامل ۲۰۹۸۹۳ نفر از جوانان در استان ایلام است. حجم نمونه آماری این تحقیق از طریق جدول پیشنهادی کرجسی و مورگان، ۳۶۰ نفر برآورد شد. برای انتخاب نمونه از شیوه نمونه‌گیری "تصادفی طبقه‌ای با تخصیص متناسب" استفاده شد، به نحوی که تعداد نمونه انتخابی در هر شهرستان به تعداد جمعیت آن بستگی داشت.

ابزار اندازه‌گیری در این تحقیق، پرسشنامه محقق ساخته با سؤالات بسته بود. در تعیین روایی آن، از نظرات کارشناسان جمعیت‌هلال‌احمر استان ایلام استفاده شد و پس از اصلاحات لازم بر روی پرسشنامه‌ها، اطمینان حاصل گردید که سؤالات مطرح شده توانایی و قابلیت اندازه‌گیری محتوا و خصوصیات مورد نظر در پژوهش را دارا می‌باشند. به منظور دستیابی به اعتبار پرسشنامه در قالب مطالعه راهنما، پرسشنامه در بین ۳۰ نفر از پاسخگویان خارج از نمونه مورد مطالعه توزیع شد که نتایج حاصل از ضریب آلفای کربناخ ($\alpha=0/80$) نشان داد که ابزار از اعتبار قابل قبول برای تحقیق برخوردار است. برای تجزیه و تحلیل داده‌های حاصل از سؤالات

وضعیت عضویت در جمعیت هلال احمر در جدول شماره ۴ مشخص شده است. بیشترین درصد فراوانی مربوط به کسانی است که عضو این جمعیت نیستند.

نگرش پاسخگویان در مورد میزان انجام برنامه‌ها و خدمات امدادی در هنگام بروز حوادث در خصوص ایجاد سرپناه اضطراری، دارو و غذا نشان داد که ۶۸ نفر این خدمات را خیلی زیاد (۱۸/۸٪)، ۸۵ نفر (۲۳/۵٪) زیاد، ۶۹ نفر (۱۹/۱٪) متوسط، ۷۱ نفر (۱۹/۷٪) کم و ۶۸ نفر (۱۸/۸٪) خیلی کم ارزیابی کردند.

جدول شماره ۴ - توزیع فراوانی پاسخگویان برحسب وضعیت عضویت در جمعیت هلال احمر

وضعیت عضویت	فراوانی	درصد نسبی
عضو هستم	۶۰	۱۶/۶
عضو نیستم	۲۸۲	۷۸/۱
تصمیم به عضویت دارم	۹	۲/۹
بدون پاسخ	۱۰	۲/۸
جمع	۳۶۱	۱۰۰

در مورد تأمین آب سالم و بهداشت محیط، از بین پاسخگویان، ۷۹ نفر این خدمات را خیلی زیاد (۲۱/۹٪)، ۷۳ نفر (۲۰/۲٪) زیاد، ۹۱ نفر (۲۵/۲٪) متوسط، ۴۷ نفر (۱۳٪) کم و ۷۱ نفر (۱۹/۷٪) خیلی کم، ارزیابی کردند.

توزیع فراوانی پاسخگویان از نظر محل سکونت، بیانگر آن بود که از مجموع ۳۶۱ نفر پاسخگو، ۳۵۳ نفر (۹۷/۸٪) در شهر و ۸ نفر (۲/۲٪) در روستا زندگی می‌کنند.

بررسی آماری نشان داد که کمترین بعد خانوار ۲ نفر و بیشترین بعد آن ۱۰ نفر می‌باشد. (جدول شماره ۲).

جدول شماره ۲ - توزیع فراوانی پاسخگویان برحسب تعداد اعضای خانوار

طبقات بعد خانوار (نفر)	فراوانی	درصد
۲-۴	۱۰۰	۲۷/۷
۵-۶	۱۶۲	۴۴/۹
۷-۸	۷۳	۲۰/۲
بالای ۸ نفر	۱۸	۵
بدون پاسخ	۸	۲/۲
جمع	۳۶۱	۱۰۰

وضعیت شغلی پاسخگویان به گونه‌ای بود که از مجموع ۳۶۱ پاسخگو، ۲۹۷ نفر (۸۲/۳٪) بیکار و ۶۲ نفر (۱۷/۲٪) شاغل بودند (جدول شماره ۳).

جدول شماره ۳ - توزیع فراوانی پاسخگویان برحسب وضعیت شغلی

وضعیت شغلی	فراوانی	درصد
بیکار	۲۹۷	۸۳/۳
شاغل	۶۲	۱۷/۲
بدون پاسخ	۲	۰/۶
جمع	۹۰	۱۰۰

نتایج رتبه‌بندی میزان تأثیر راهکارهای عملی در هنگام بروز حوادث رایج از دیدگاه پاسخگویان در جدول شماره ۶ آمده است.

جدول شماره ۶- رتبه‌بندی میزان تأثیر راهکارهای عملی در هنگام بروز حوادث رایج از دیدگاه پاسخگویان

راهکار	تعداد	میانگین رتبه‌ای	انحراف معیار
بهره‌گیری از نیروی داوطلب	۳۶۱	۳/۷۵	۰/۷۸
برگزاری دوره آموزشی	۳۶۱	۳/۴۱	۰/۷۱
افزایش سطح پوشش آموزش	۳۶۱	۳/۴۰	۰/۸۰
حمایت دولت	۳۶۱	۳/۹۴	۰/۹۹
آگاهی کارکنان جمعیت‌هلال‌احمر	۳۶۱	۳/۳۱	۰/۸۴
استفاده از ابزارهای تشویقی	۳۶۱	۳/۵۵	۰/۹۸
استفاده از ابزار فنی	۳۶۱	۳/۳۲	۰/۹۶
استفاده از ابزارهای اطلاع‌رسانی	۳۶۱	۲/۹۳	۰/۹۵
بازنگری در شیوه‌های آموزش همگانی	۳۶۱	۲/۸۰	۰/۹۷

مقیاس: ۱= بسیار کم ۲= کم ۳= متوسط ۴= زیاد ۵= بسیار زیاد

جدول شماره ۷ رتبه‌بندی عوامل کاهش عملکرد پاسخگویان در هنگام بروز حوادث رایج را از دیدگاه آنان نشان می‌دهد.

توزیع فراوانی پاسخگویان نشان داد که ۷۵ نفر خدمات مربوط به آمادگی برای مقابله با سوانح را خیلی زیاد (۲۰/۸٪)، ۷۷ نفر (۲۱/۳٪) زیاد، ۱۱۲ نفر (۳۱٪) متوسط، ۴۳ نفر (۱۱/۹٪) کم و ۵۴ نفر (۱۵٪) خیلی کم، ارزیابی کردند.

در مورد آموزش کمک‌های اولیه از بین پاسخگویان، ۸۶ نفر این خدمات را خیلی زیاد (۲۳/۸٪)، ۱۰۰ نفر (۲۷/۷٪) زیاد، ۸۶ نفر (۲۳/۸٪) متوسط، ۳۷ نفر (۱۰/۲٪) کم و ۵۲ نفر (۱۴/۴٪) خیلی کم، ارزیابی کردند.

نتایج رتبه‌بندی کارکردهای آموزشی در استان ایلام از نظر پاسخگویان در جدول شماره ۵ آمده است.

جدول شماره ۵- رتبه‌بندی کارکردهای آموزشی از دیدگاه پاسخگویان

روش آموزشی	تعداد	میانگین رتبه‌ای	انحراف معیار
آموزش همگانی	۳۶۱	۳/۲۳	۱/۲۲
بازدید علمی	۳۶۱	۲/۶۲	۱/۱۲
برگزاری کارگاه	۳۶۱	۲/۶۸	۱/۲۰
سخنرانی مسئولین	۳۶۱	۲/۳۱	۱/۰۴
سمینار و کنفرانس	۳۶۱	۱/۶۷	۰/۸۸
سی‌دی آموزشی	۳۶۱	۲/۲۲	۱/۱۸
تلویزیون	۳۶۱	۱/۶۸	۰/۹۵
رادیو	۳۶۱	۱/۸۷	۱/۴۳

مقیاس: ۱= بسیار کم ۲= کم ۳= متوسط ۴= زیاد ۵= بسیار زیاد

پیشنهادهای

با توجه نتایج این پژوهش، می توان پیشنهادهای زیر را ارائه داد:

۱- از آنجا که اجرای برنامه های آموزش همگانی در بین آحاد جامعه از نظر پاسخگویان از اهمیت زیادی برخوردار است، پیشنهاد می شود که در جهت پربار ساختن و استمرار و غنی سازی این نوع برنامه ها، اهتمام بیشتری از سوی جمعیت هلال احمر استان ایلام انجام شود.

۲- از آنجا که بهره گیری از نیروهای داوطلب به عنوان مؤثرترین راهکار عملی در راستای مواجهه با حوادث شایع در سطح استان از سوی پاسخگویان ابراز شده است، پیشنهاد می شود که جمعیت هلال احمر استان ایلام در مسیر جذب، هدایت و ارشاد این نیروها در بین مردم استان و به ویژه جوانان طی یک برنامه منسجم و اصولی و درازمدت اقدام کند

۳- پاسخگویان این تحقیق، مهمترین مانع عملکردی خود را در هنگام بروز حوادث شایع نبود آگاهی می دانند، از این رو پیشنهاد می شود که جمعیت هلال احمر استان ایلام درخصوص برگزاری دوره ها و کلاس های آموزشی مناسب، اقدام کند.

جدول شماره ۷- رتبه بندی عوامل کاهش عملکرد پاسخگویان هنگام بروز حوادث رایج از دیدگاه آنان

موانع	تعداد	میانگین رتبه ای	انحراف معیار
نبود آگاهی	۳۶۱	۳/۲۳	۰/۵۶
توانایی پایین برای کار در شرایط دشوار	۳۶۱	۳/۰۷	۰/۷۲
توانایی پایین جوانان در شرایط استرس زا	۳۶۱	۳/۰۲	۰/۷۴
فراهم نبودن آموزش های لازم	۳۶۱	۳/۳۵	۰/۸۷
اعتماد به نفس پایین	۳۶۱	۴/۰۸	۱/۰۵
عدم ایجاد انگیزه در جوانان	۳۶۱	۳/۴۴	۱/۰۸
ترس جوانان از اقدام عملی هنگام بروز حوادث	۳۶۱	۳/۵۱	۱/۱۴

مقیاس: ۱= بسیار کم ۲= کم ۳= متوسط ۴= زیاد ۵= بسیار زیاد

رتبه بندی برخی از اقدامات انجام شده جمعیت هلال احمر استان ایلام در هنگام بروز حوادث از دیدگاه پاسخگویان در جدول شماره ۸ ارائه شده است.

جدول شماره ۸- رتبه بندی برخی از اقدامات انجام شده جمعیت هلال احمر استان ایلام در هنگام بروز حوادث از دیدگاه پاسخگویان

برنامه و خدمات	تعداد	میانگین رتبه ای	انحراف معیار
ایجاد سرپناه اضطراری، غذا و دارو	۳۶۱	۳/۵۸	۰/۷۹
آموزش و فعالیت های کمک های اولیه	۳۶۱	۳/۰۲	۰/۸۲
آمادگی برای مقابله با سوانح	۳۶۱	۳/۶۳	۱/۰۶

مقیاس: ۱= بسیار کم ۲= کم ۳= متوسط ۴= زیاد ۵= بسیار زیاد

References

- 1.Hemmati, A. "The history of Red Crescent". Red Crescent press, 2003, 23-25. [in Persian]
- 2.Roshandel, Q. "The effect of education on extent of awareness and attitude in Red Crescent volunteer's of Golestan province regarding AIDS disease". Scientific journal in Gorgan medical university, 2007, 24: 56-60. [in Persian]
- 3.Khatami, M, Ziaei, A. "Awareness and attitude in Red Crescent volunteer's of student association with Islamic Republic Iran regarding first aid and it's public educational solutions". Quarterly Scientific Journal of Payesh. 2010, 34: 205. [in Persian]
- 4.Kazemi, H, Mousavi, A, Foroutanzadeh, Y. "the study of awareness and performance level in Red Crescent society staff of Tehran towards first aid". Quarterly Scientific Journal of Rescue & Relief, 2009, 4, 42.
- 5.Niazi, A, Imani, S, "Mental and social consequences in natural accidents", Scientific journal in Gorgan medical university, 1996, 24: 44-57. [in Persian]
- 6.Shaker, N, "Mental hygiene ulcerous and social workers in accidents". Quarterly Scientific Journal of Rescue & Relief, 2005, 2, 64. [in Persian]

سیاسگزاری

بدین وسیله از تمام کسانی که در جمعیت
هلال احمر استان ایلام، موجبات انجام این
تحقیق را فراهم کردند، به ویژه کمیته پژوهشی
استان، کمال تشکر و قدردانی را می‌نمایم.